

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ПРОЄКТ

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

Атомна енергетика
Nuclear Power Engineering

третього (освітньо–наукового) рівня вищої освіти

за спеціальністю 143 Атомна енергетика

галузі знань 14 Електрична інженерія

кваліфікація доктор філософії з атомної енергетики

КПІ ім. Ігоря Сікорського
Київ – 2024

ПЕРЕДМОВА

Розроблено проектною групою:

Голова проектної групи

Письменний Євген Миколайович,

доктор технічних наук, професор, директор НН ІАТЕ

Члени проектної групи:

Кравець Володимир Юрійович,

доктор технічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри атомної енергетики

Клевцов Сергій Валерійович,

кандидат технічних наук, доцент кафедри атомної енергетики

Баранюк Олександр Володимирович,

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри атомної енергетики

Бібік Тимофій Вікторович,

кандидат технічних наук, доцент кафедри атомної енергетики

Завідувач кафедри *атомної енергетики*

Туз Валерій Омелянович

доктор технічних наук, професор кафедри атомної енергетики

Враховано фахову експертизу зацікавленими особами (стейкхолдерами):

ЗМІСТ

1. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	5
2. ПЕРЕЛІК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	11
3. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ	12
4. НАУКОВА СКЛАДОВА	13
5. ФОРМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	13
6. МАТРИЦІ ВІДПОВІДНОСТЕЙ	14

1. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

зі спеціальності 143 «Атомна енергетика»

1 – Загальна інформація	
Повна ЗВО та інститути/факультету	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Навчально-науковий інститут атомної і теплової енергетики
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Ступінь вищої освіти – доктор філософії Освітня кваліфікація – доктор філософії з атомної енергетики
Офіційна назва освітньої програми	Освітня програма Атомна енергетика третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії. Нормативний термін підготовки 4 роки. Освітня складова 50 кредитів. ЄКТС. Наукова складова передбачає проведення власного наукового дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації.
Наявність акредитації	Акредитація отримана у 2021 році
Цикл/рівень ВО	HPK України – 8 рівень QF-EHEA – третій цикл EQF-LLL – 8 рівень
Передумови	Наявність ступеня магістра, спеціаліста
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	До наступної акредитації
Інтернет-адреса постійного розміщення освітньої програми	http://aesitf.kpi.ua/?page_id=5476 розділ Освітні програми спеціальності 143 Атомна енергетика https://osvita.kpi.ua/143 розділ Освітні програми
2 – Мета освітньої програми	
Підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський та світовий науково-технічний простір професіоналів ступеня доктора філософії з атомної енергетики, здатних до самостійної науково-дослідної, науково-інноваційної, організаційно-управлінської, педагогічної діяльності у закладах вищої освіти в галузі технічних наук за спеціальністю 143 Атомна енергетика та суміжних галузей, шляхом інтернаціоналізації освітнього процесу в умовах сталого інноваційного науково-технічного розвитку суспільства і реалізується через: - гармонійне і багатовимірне виховання майбутніх висококваліфікованих технічних професіоналів, здатних комплексно й системно аналізувати проблеми атомної енергетики та суміжних галузей, усвідомлюючи природу оточуючих процесів і явищ, забезпечувати і провадити міжкультурну комунікацію; - формування високої адаптивності здобувачів вищої освіти в умовах трансформації ринку праці через взаємодію з роботодавцями та іншими стейкхолдерами.	

3 – Характеристика освітньої програми

Предметна область	<p><u>Об'єкти вивчення та діяльності:</u> нейтронно-фізичні, радіаційні, теплогідравлічні, водохімічні процеси в ядерних реакторах, процеси вироблення, перетворення, використання теплової енергії, теплообмін в теплообмінних установках, підвищення надійності та продовження строку експлуатації основного та допоміжного обладнання ядерної енергетичної установки, питання зняття з експлуатації АЕС, поводження з радіоактивними відходами та відпрацьованим ядерним паливом, аналіз та забезпечення ядерної та радіаційної безпеки.</p> <p><u>Цілі навчання:</u> підготовка професіоналів, здатних ставити та розв'язувати комплексні задачі в галузі атомної енергетики та дослідницько-інноваційній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.</p> <p><u>Теоретичний зміст предметної області:</u> принципи, концепції, моделі та теорії процесів в галузі атомної енергетики.</p> <p><u>Методи, методики та технології</u> розрахунків та експериментальних досліджень процесів в ядерних реакторах та в обладнанні ядерно-енергетичного комплексу з використанням сучасних комп’ютерних програм.</p> <p><u>Інструменти та обладнання:</u> сучасне обладнання, устаткування, техніка, контрольно-вимірювальні прилади технологічних процесів в ядерному і енергетичному обладнанні; комп’ютерна техніка та пакети прикладних програм для вимірювання і обробки експериментальних даних по дослідженю процесів і явищ в обладнані складних ядерних і енергетичних систем; розрахункові коди, сучасні програмні середовища, 3-D моделювання та обробка даних при дослідженні об’єктів діяльності.</p>
Орієнтація освітньої програми	<i>Osvітньо – наукова</i>
Основний фокус освітньої програми	<p>Спеціальна освіта в галузі знань 14 Електрична інженерія зі спеціальністю 143 «Атомна енергетика».</p> <p>Набуття освітньої кваліфікації для виконання науково-інноваційної та науково-педагогічної професійної діяльності у галузі атомної енергетики. Програма базується на фундаментальних наукових положеннях із врахуванням сучасного стану розвитку галузі атомної енергетики. Програма спрямована на формування таких компетентностей здобувачів вищої освіти третього рівня, що уможливлюють їх всебічний професійний, інтелектуальний, соціальний та творчий розвиток з урахуванням нових реалій і викликів сьогодення для здійснення науково-дослідницької та інноваційної (у т.ч. міжнародної) діяльності. Здобувачі вищої освіти третього рівня мають можливість здобути знання із суміжних галузей, опанувати сучасні комп’ютерні засоби дослідження процесів та інші освітні компоненти завдяки можливості формування гнучкої індивідуальної траєкторії навчання.</p> <p>Ключові слова: ядерна енергетична установка, наукові дослідження і інноваційна діяльність, ядерно-фізичні процеси, теплогідравлічні процеси, енергоефективність.</p>

Особливості програми	Міждисциплінарна науково-інноваційна та багатопрофільна підготовка професіоналів у галузі атомної енергетики. Опанування сучасних технологій комп’ютерного моделювання теплоенергетичних систем і процесів, урахування актуальних напрямів досліджень та досягнень сучасної теоретичної та експериментальної науки в сфері енергетичного машинобудування, проходження здобувачами науково-практичного стажування за профілем на спеціалізованих підприємствах та у науково-дослідних установах. Це відображається в змісті освітніх компонент програми та тематиках дисертаційних робіт. Реалізація програми передбачає залучення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців та інших стейкхолдерів до освітнього процесу. Участь здобувачів освіти у студентських наукових гуртках, семінарах, форумах і конференціях.
----------------------	--

4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання

Придатність до працевлаштування	Професіонал підготовлений до роботи в галузі енергетичного машинобудування відповідно до Національного класифікатора України: Класифікатор професій ДК 003:2010 (зміни згідно Наказу Мінекономіки №810–21 від 25 жовтня 2021р.). Професіонал за кваліфікаційним рівнем робіт: 2149.1 Науковий співробітник (галузь інженерної справи), 2310.2 Викладач вищого навчального закладу
Подальше навчання	Продовження освіти в докторантурі та/або участь у постдокторських програмах

5 – Викладання та оцінювання

Викладання та навчання	Студенто-центрковане навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, навчання через практику. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів. Загальний стиль навчання – творчо-орієнтований, спрямований на розвиток навичок генерування нових ідей та самостійного отримання глибинних знань. Освітній процес здійснюється на основі акмеологічного, аксіологічного, системного, компетентісного, особистісно-орієнтовного та інноваційно-інформативного підходу. Застосовується творчий стиль навчання, стимулюючий до творчості в пізнавальній діяльності та ініціативності, навчання через практику. Методи навчання: комунікативно-когнітивний, проблемного викладу, евристичний (частково-пошуковий), дослідницький, дискусійний. Викладання проводиться у формі: лекції, семінари, практичні заняття в малих групах (до 8 осіб), самостійна робота з можливістю консультацій з викладачем, індивідуальні заняття, застосування інформаційно-комунікаційних технологій за окремими освітніми компонентами, технологія змішаного навчання, практика; проведення наукових досліджень; виконання докторської дисертації; проведення регулярних конференцій, семінарів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо. Передбачається написання наукових статей, що презентуються та обговорюються за участі викладачів та аспірантів.
------------------------	---

Оцінювання	<p>Поточні, семестрові письмові та усні форми контролю знань. Поточні атестації (звітування) здійснюються згідно індивідуального плану наукової роботи аспіранта (2 рази на рік).</p> <p>Апробація результатів досліджень на наукових конференціях. Публікація результатів досліджень у фахових наукових виданнях (не менше однієї у виданні, що входить до наукометричної бази Scopus, Web of Science або іншої міжнародної бази, визначеній МОН України).</p> <p>Атестація здійснюється на підставі публічного захисту наукових досягнень згідно затвердженого порядку.</p>
------------	---

6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність формулювати і розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері атомної енергетики, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2	Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та застосуванню інформації з різних джерел, у тому числі іноземною мовою, для здійснення науково-інноваційної діяльності.
ЗК3	Здатність генерувати нові ідеї та знання.
ЗК4	Здатність працювати в міжнародному контексті.
ЗК5	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК1	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягти наукових результатів, які створюють нові знання у галузі атомної енергетики та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з атомної енергетики та суміжних галузей.
ФК2	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами, глибоке розуміння іншомовних наукових текстів за напрямом досліджень.
ФК3	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.
ФК4	Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у галузі атомної енергетики та дотичні до неї міждисциплінарні проекти.
ФК5	Здатність формулювати наукову проблему (задачу), що має теоретичне та практичне значення в галузі атомної енергетики, визначати шляхи її вирішення із застосуванням сучасних теоретичних та експериментальних методів та інформаційних технологій.
ФК6	Здатність до досягнення підсумкової мети дослідження - практичного впровадження або перспективи такого в ракурсі теоретичної науки.
ФК7	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті з атомної енергетики.
ФК8	Здатність використовувати новітні досягнення сучасної науки і передових технологій в наукових дослідженнях.
ФК9	Здатність розробляти, застосовувати та удосконалювати математичні моделі, наукові і технічні методи та сучасне комп'ютерне програмне забезпечення для вирішення складних завдань у технічних та природничих системах.
7 – Програмні результати навчання	
ПРН1	Мати передові концептуальні та методологічні знання з атомної енергетики і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

- ПРН2** Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми галузі атомної енергетики державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних вітчизняних і міжнародних наукових виданнях.
- ПРН3** Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень і математичного та/або комп’ютерного моделювання, наявні літературні дані.
- ПРН4** Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні і комп’ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у галузі атомної енергетики та дотичних міждисциплінарних напрямах.
- ПРН5** Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з атомної енергетики та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.
- ПРН6** Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
- ПРН7** На основі результатів теоретичних і експериментальних досліджень розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні інженерні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми у галузі атомної енергетики з дотриманням норм академічної етики.
- ПРН8** Глибоко розуміти сучасні проблеми науково-технічного розвитку науки і техніки враховуючи світові досягнення в галузях енергетики з урахуванням техніко-економічних і екологічних напрямів, знати і застосовувати сучасні технології енерго- та ресурсозбереження.
- ПРН9** Уміння організовувати і викладати професійно-орієнтовані дисципліни та розробляти методичне забезпечення, на рівні, що відповідає вимогам вищої освіти.

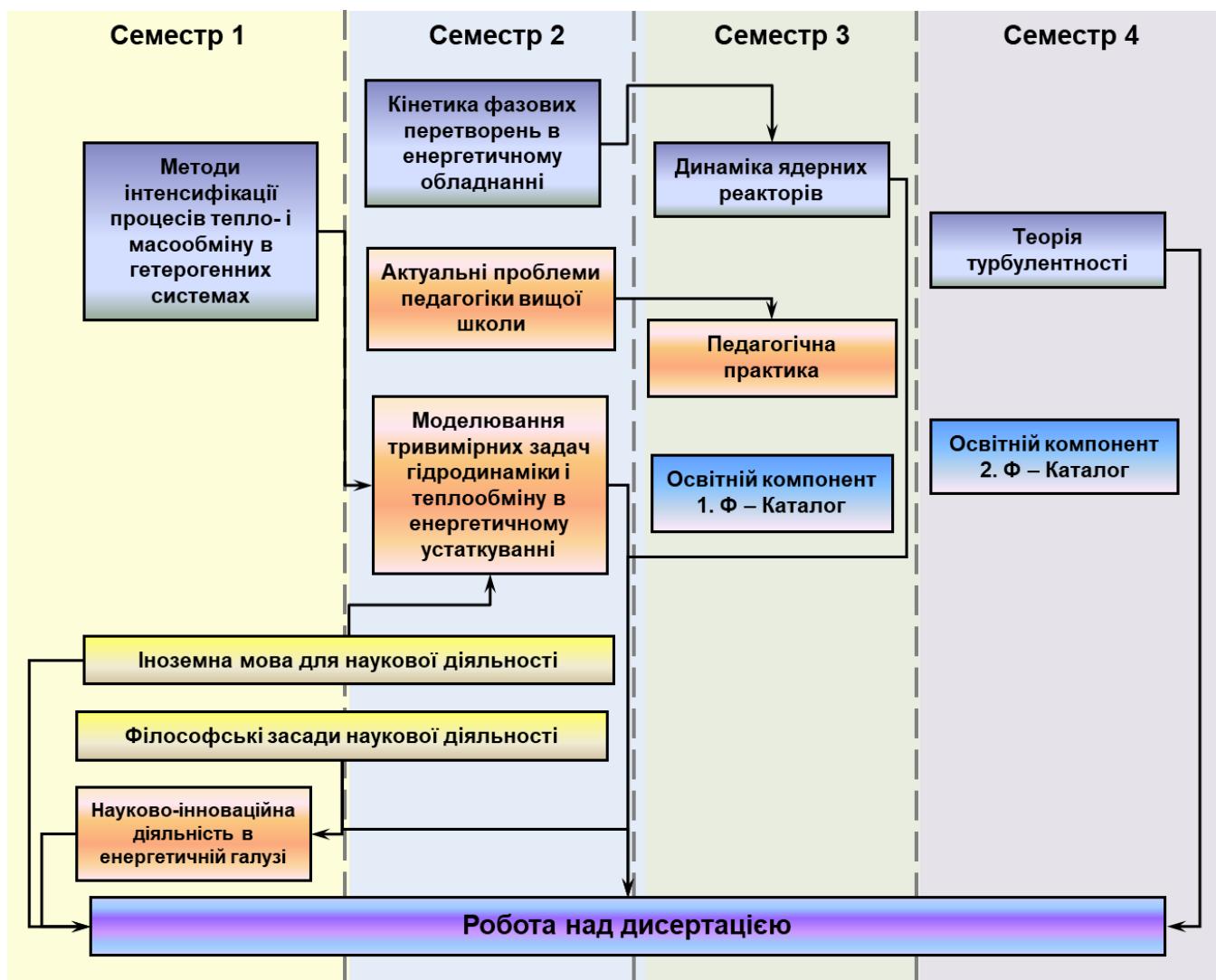
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Відповідно до кадрових вимог щодо забезпечення провадження освітньої діяльності для відповідного рівня ВО, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 в чинній редакції. Реалізація програми передбачає залучення до освітнього процесу професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців та інших стейкхолдерів.
Матеріально-технічне забезпечення	Відповідно до технологічних вимог щодо матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності відповідного рівня ВО, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 в чинній редакції.. При підготовці професіоналів використовується сучасне програмне забезпечення: MS Windows 10 та MS Office, САПР КОМПАС-3D v17(v18), ANSYS-Fluent, ABSYS-CFX, SolidWorks, Autodesk Inventor, Winspectrum, Аналітичний тренажер ВВЕР-1000
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Відповідно до технологічних вимог щодо навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітньої діяльності відповідного рівня ВО, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 в чинній редакції. При організації і проведенні освітнього процесу застосовуються ресурси науково-технічної бібліотеки імені Г.І.Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (https://www.library.kpi.ua/).

9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Можливість академічної мобільності на основі двосторонніх угод між Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» та іншими закладами вищої освіти України.
Міжнародна кредитна мобільність	Провадження заходів міжнародної академічної мобільності виконує Відділ академічної мобільності (https://mobilnist.kpi.ua) Департаменту навчально-виховної роботи. Діяльності аспірантів в рамках виконання міжнародних проектів сприяє Департамент міжнародного співробітництва https://kpi.ua/kpi_links . Відділ академічної мобільності орієнтує на програми академічної мобільності, у т.ч. ERASMUS+, із ЗВО-партнерами, перелік яких постійно оновлюється на сторінці Департаменту.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання проводиться на загальних підставах за умови володіння українською мовою та можливість навчання англійською мовою за окремими освітніми компонентами

2. ПЕРЕЛІК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів ЄКТС	Форма підсумкового контролю
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ (нормативні) компоненти ОП			
1.1. Цикл загальної підготовки			
1.1.1. Навчальні дисципліни для оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями			
ЗО1.1	Філософські засади наукової діяльності 1. Науковий світогляд та етична культура науковця	2,0	зalіk
ЗО1.2	Філософські засади наукової діяльності 2. Філософська гносеологія та епістемологія	4,0	екзамен
1.1.2. Навчальні дисципліни для здобуття мовних компетентностей			
ЗО 2.1	Іноземна мова для наукової діяльності 1. Іноземна мова для наукових досліджень	3,0	зalіk
ЗО 2.2	Іноземна мова для наукової діяльності 2. Іноземна мова наукової комунікації	3,0	екзамен
1.1.3. Навчальні дисципліни для здобуття глибинних знань зі спеціальності			
ПО 1	Методи інтенсифікації процесів тепло- і масообміну в гетерогенних системах	3,0	екзамен
ПО 2	Кінетика фазових перетворень в енергетичному обладнанні	4,0	екзамен
ПО 3	Динаміка ядерних реакторів	3,0	екзамен
ПО 4	Теорія турбулентності	4,0	екзамен
1.1.4. Навчальні дисципліни для здобуття універсальних компетентностей дослідника			
ПО 5	Науково-інноваційна діяльність в енергетичній галузі	3,0	екзамен
ПО 6	Моделювання тривимірних задач гідродинаміки і теплообміну в енергетичному устаткуванні	3,0	зalіk
ПО 7	Актуальні проблеми педагогіки вищої школи	2,0	зalіk
ПО 8	Педагогічна практика	2,0	зalіk
2. ВИБІРКОВІ компоненти ОП			
ВО 1	Освітній компонент 1. Ф – Каталог	7,0	екзамен
ВО 2	Освітній компонент 2. Ф – Каталог	7,0	екзамен
Загальний обсяг обов'язкових компонентів:		36	
Загальний обсяг вибіркових компонентів:		14	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОГРАМИ		50	

3. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

4. НАУКОВА СКЛАДОВА

Рік підго-товки	Зміст наукової роботи аспіранта	Форма контролю
1 рік	Вибір теми дисертації аспіранта, формування індивідуального плану роботи аспіранта; виконання під керівництвом наукового керівника дисертаційної роботи; підготовка та подання до друку не менше 1 публікації за темою дисертації відповідно чинних вимог.	затвердження на вченій раді інституту/факультету, звітування про хід виконання індивідуального плану аспіранта двічі на рік
2 рік	Виконання під керівництвом наукового керівника дисертаційної роботи; підготовка та подання до друку не менше 1 публікації за темою дисертації відповідно чинних вимог.	звітування про хід виконання індивідуального плану аспіранта двічі на рік
3 рік	Виконання під керівництвом наукового керівника дисертаційної роботи; підготовка та подання до друку не менше 1 публікації за темою дисертації відповідно чинних вимог.	звітування про хід виконання індивідуального плану аспіранта двічі на рік
4 рік	Завершення дисертаційної роботи, підведення підсумків щодо публікацій (не менше трьох) за темою дисертації відповідно чинних вимог. Подання документів на попередню експертизу дисертації. Випускна атестація	звітування про хід виконання індивідуального плану аспіранта двічі на рік Надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації . Захист PhD дисертації.

5. ФОРМА АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання конкретної наукової задачі в сфері теплоенергетики або на її межі з іншими спеціальностями, результати якого становлять оригінальний внесок.

Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-науковою програмою Атомна енергетика спеціальності 143 Атомна енергетика здійснюється у формі захисту дисертаційної роботи та завершується видачею документа встановленого зразка про присудження йому ступеня доктора філософії з присвоєнням кваліфікації: доктор філософії з атомної енергетики.

Дисертація перевіряється на співпадіння та після захисту розміщується у репозиторії НТБ Університету для вільного доступу. Атестація здійснюється відкрито та публічно.

Дисертація у друкованому вигляді, оформлюється відповідно до вимог, зазначених в наказі Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Обсяг дисертації має становити від 4,5 до 7 авторських аркушів (один авторський аркуш дорівнює 40 тис. друкованих знаків, враховуючи цифри, розділові знаки, проміжки між словами, що становить близько 24 сторінок друкованого тексту при оформленні дисертації з використанням текстового редактора Word, шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt, 1,5 інтервал).

6. МАТРИЦІ ВІДПОВІДНОСТЕЙ

6.1 Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої складової програми

	ЗО 1	ЗО 2	ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ПО 5	ПО 6	ПО 7	ПО 8	Наукова складова
ЗК1	+					+					+
ЗК2		+	+								+
ЗК3	+		+				+				+
ЗК4		+				+					+
ЗК5							+			+	+
ФК1											+
ФК2		+					+				+
ФК3					+		+	+			+
ФК4			+								+
ФК5			+	+	+	+					+
ФК6				+			+				+
ФК7		+							+	+	
ФК8				+					+		+
ФК9					+				+		+

6.2 Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої складової програми

	ЗО 1	ЗО 2	ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ПО 5	ПО 6	ПО 7	ПО 8	Наукова складова
ПРН1	+		+	+	+						+
ПРН2		+					+		+		+
ПРН3			+	+	+	+					+
ПРН4					+	+		+			+
ПРН5				+			+				+
ПРН6					+			+			+
ПРН7				+		+					+
ПРН8	+		+								+
ПРН9									+	+	

Рецензії і відгуки на освітню програму